

Рад за примљен: 22.04.2022. године
Рад прихваћен: 25.05. 2022. године

РАЗВОЈ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ У КОНТЕКСТУ ПОЛИЦИЈСКЕ ОБУКЕ КАДЕТА ПОЛИЦИЈСКЕ АКАДЕМИЈЕ – ИСТОРИЈАТ, АКТУЕЛНО СТАЊЕ И ТЕНДЕНЦИЈЕ

Александар Миладиновић, МА¹

Апстракт: У раду се даје преглед полицијске обуке кадета који се на Полицијској академији Бања Лука оспособљавају и обучавају за полицијске службенике Министарства унутрашњих послова Републике Српске. Поред нужног историјског оквира, те институционалног и нормативног аспекта полицијске обуке у оквиру Министарства, посебно се указује на значај обуке за испуњавање мисије Министарства. Указује се и на одређене садржаје релевантне за полицијску обуку, као и на поједине импликације обуке на рад и резултате Министарства. Посебан сегмент рада јесте осврт на актуелно стање полицијске обуке на Полицијској академији Бања Лука, те на тенденције које су примјетне, а могу бити релевантне за наредни период, те су као такве нужне за стратешко сагледавање кадровске политике у Министарству. Кроз рад провејава идеја да је полицијска обука (будућих) полицијских службеника нужна и базична за управљање људским ресурсима у полицији, али, исто тако, и да јој се не придаје (пре)велика пажња, што свакако може имати негативне импликације у перспективи.

Кључне ријечи: полицијска обука, Полицијска академија, кадети, стручно оспособљавање, вјештине полиције, компетенције полицијског службеника.

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Циљ полицијског школства јесте да анулира у пракси изражен превазиђени концепт (обуке) полиције из претходног вијека (па чак и из

¹ Министарство унутрашњих послова Републике Српске, e-mail: aaleksandarbl@yahoo.com

претходна два вијека) по којем је најбољи полицајац „интелигентни аматер који као случајни пролазник долази у полицију без претходне професионалне спреме и учи временом од својих старијих искуснијих колега“. Логична је перцепција неопходности, релевантности и референтности полицијског школства и полицијске обуке у свакој полицији која има властиту визију (укључујући и визију властитог развоја) и мисију у друштву.

Република Српска у наведеном није изузетак. Настанком Републике Српске, велика пажња се посветила, упоредо са развојем Министарства унутрашњих послова Републике Српске, и развоју полицијског школства за будуће полицијске службенике Полиције Републике Српске, превасходно оснивањем Средње школе унутрашњих послова Бања Лука, усљед чега се често наводи да је полицијско школство у Републици Српској старо колико и сама Република Српска.

Стога се каже да полицијско образовање у Републици Српској егзистира од када постоји и Министарство унутрашњих послова Републике Српске, а у периоду од преко 20 година доживјело је више организационих и институционалних трансформација. Тако је 1992. године основана Средња школа унутрашњих послова, чија је дјелатност била школовање и стручно оспособљавање кадрова за обављање послова полицајца – техничара за послове безбједности, кроз редовно четворогодишње школовање. Потом је током 1994. године формиран Центар за образовање кадрова унутрашњих послова, чија је функција била школовање и усавршавање кадрова за рад у Министарству кроз редовно школовање и организовање курсева за полицајце у трајању од шест мјесеци. Надаље, 1999. године формирана је Полицијска академија (Шикман, Амићић, 2011: 109).

Средња школа унутрашњих послова Бања Лука једна је од неколико средњошколских полицијских институција које су на простору бивше СФРЈ постојале до краја претходног вијека. Прва таква специјализована полицијска образовна институција је основана 1967. године у Сремској Каменици (иако су и прије ове школе постојали одређени организациони облици школовања полицајца у Србији) (Кресоја, 2006: 28), да би потом сличне школе биле основане и у другим републикама бивше државе и функционисале су до почетка ратних дејстава на простору СФРЈ. У почетку је школа трајала три, а потом четири године, а у тим школама је, поред стручних предмета, био и немали број општеобразовних предмета. Све школе овог типа су биле искључиво интернатске, са одређеним милитаристичким елементима и у организацији и у функционисању (што је, додуше, била и једна од карак-

теристика полиције у СФРЈ) (Миладиновић, Миросавић, Марковић, 2017: 42).

Оснивање Средње школе унутрашњих послова Бања Лука је имало дугорочни, стратешки циљ и практичан разлог. Наиме, оснивањем средњошколске полицијске установе у оквиру Министарства и за потребе Министарства, свакако се дугорочно обезбиједио стручно профилисан, образован кадар за полицијске потребе који ће и у ратним, али поготово у мирнодопским условима бити школован и оспособљен за извршавање послова и задатака из надлежности полиције. То се показало тачним, поготово уколико се узме у обзир да је немали број свршених средњошколаца касније настављао образовање на другим високошколским образовним институцијама, настављајући рад са високом стручном спремом у Министарству, док је дио који је наста вио радити, усљед стручности, знања и стечених вјештина врло брзо хијерархијски напредовао у оквиру организационих јединица Министарства. На овај начин се Министарство стратешки обезбиједило у кадровском смислу за наредни период, припремајући кадровски ресурс Министарства и за дјеловање полиције у мирнодопским условима (Миладиновић, Миросавић, Марковић, 2017: 44).

Међутим, дугорочно, под утицајем тенденција демилитаризације и демократизације полиције, а поготово изласком из ратног и поратног периода, провејавала је идеја да средњошколски концепт образовања будућих полицијских службеника, иако несумњиво даје резултате, ипак показује и одређене елементе који га не чине у потпуности подобним и инклузивним за полицијску обуку у будућности. Због тога је убрзо послје рата Средња школа унутрашњих послова у Бањој Луци укинута.²

ПОЛИЦИЈСКА АКАДЕМИЈА КАО РЕСУРС ЗА ОБУКУ ЉУДСКИХ РЕСУРСА ПОЛИЦИЈЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Полицијске академије су полицијске институције задужене за обуку полиције, релативно непознате у нашој полицији, као организационе јединице, до краја деведесетих година прошлог вијека. Настале су

² Промоцијом VIII класе СШУП-а 2001. године, након непуне деценије егзистирања у оквиру МУП-а РС и школованих 1 139 полицајаца – техничара за послове безбједности, Средња школа унутрашњих послова Бања Лука је престала да постоји, а образовање полицајаца за потребе МУП-а Републике Српске је настављено под окриљем Полицијске академије. Додуше, Средња школа је новом организацијом Министарства престала да постоји још 1999. године оснивањем Полицијске академије, међутим, имајући у виду да је школовање задње класе окончано тек половином 2001. године, фактички је тек тада и престао рад ове прве полицијске образовне институције Министарства унутрашњих послова Републике Српске.

као израз свеопште модернизације полиције условљене модернизацијом и транзицијом друштва из социјалистичког и (по)ратног у демократску и правну државу.

Полицијска академија Бања Лука је основана 1999. године и у оквиру ње се обука (не образовање) будућих припадника полиције вршила по преовлађујућем моделу полицијске обуке развијених држава Запада, односно по едукативном и искуственом концепту земаља Западне Европе (Даничић, 2002: 26).

Основ за настанак Полицијске академије Бања Лука, као другачијег концепта дотадашње едукације будућих полицијских службеника у Републици Српској и у БиХ, може се пронаћи и у самом Дејтонском мировном споразуму којим су окончана ратна дејства у БиХ. Наиме, у самом споразуму је наговјештено да ће у послеријатном периоду постојеће полицијске снаге у БиХ морати проћи својеврсну реорганизацију, сертификацију, деполитизацију, демилитаризацију, демократизацију и модернизацију, у чему ће главну улогу имати међународне полицијске снаге – ИПТФ. Опредјељење за наведеним реформским циљевима полиције Републике Српске, Влада Републике Српске је потврдила потписивањем Оквирног споразума о реструктурирању, реформи и демократизацији полиције Републике Српске 1998. године гдје је, између осталог, предвиђена модернизација полицијске обуке оснивањем Полицијске академије у оквиру МУП-а РС која ће вршити полицијску обуку за будуће полицијске службенике овог министарства (Јовичић, 2005). Наведено је потврђено и анексом Мадридске декларације из исте године гдје је наведено да Савјет за имплементацију мира у БиХ „(...) Даје пуну подршку Високом представнику у БиХ и УНМИБХ-у да у 1999. години уложи веће напоре у циљу изградње професионалних и мултиетничких полицијских снага у БиХ путем: ... рада са властима БиХ на доградњи постојећих институција и успостави полицијске академије у Федерацији која ће у потпуности функционисати. Исто такво тијело се треба успоставити и у Републици Српској до 31.03.1999. године. Главни приоритет се треба дати развоју тих академија као инструмената за запошљавање, обуку и интеграцију мањина.“

Наведени политичко-правни оквири су трасирали пут будуће реорганизације Министарства, те је 1999. године, новим Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у Министарству, као нова организациона јединица, предвиђена и Полицијска академија Бања Лука. Истовремено, новим Правилником није предвиђена даља егзистенција Средње школе у оквиру Министарства,

међутим, с обзиром на то да су четворогодишње школовање већ биле започеле и нису окончале претпосљедња и посљедња класа, настављене су и редовне школске активности Средње школе, али у оквиру Полицијске академије.

Полицијска академија Бања Лука са радом је почела 1999. године преузимајући кадровске, материјалне, локацијске и друге ресурсе Средње школе унутрашњих послова Бања Лука, али се ипак не може тврдити да су то сличне институције – разлике су биле евидентне и у концепту обуке, односно школовања, и у циљу, трајању, начину извођења наставе, наставним методама, различитости између педагошког и андрагошког приступа полазницима...

Обука на Полицијској академији је почела 1999. године распивањем конкурса за пријем прве класе Полицијске академије Бања Лука. У 1999. године, 61 кадет прве класе Полицијске академије је почео и окончао шестомјесечну обуку на Полицијској академији Бања Лука и они су први кадети академије који су засновали радни однос у Министарству.

Обука на Полицијској академији је подразумијевала и интеграцију мањина као полицијских службеника у активни састав полиције.³ То је посебно апострофирано Мадридском декларацијом гдје је наведено да главни приоритет приликом афирмисања конституисања полицијских академија (у Бањој Луци и у Сарајеву) треба посматрати као „инструмент за запошљавање, обуку и интеграцију мањина“. Наведено посебно добија на додатној важности уколико се зна да је период оснивања академије истовремено и период који карактерише повратак избјеглица и расељених лица на предратна пребивалишта. Као резултат тих настојања, прве класе Полицијске академије Бања Лука су биле претежно без кадета српске националности или је њихов удио био симболичан, у циљу интеграције полицијских службеника не-српске националности у Полицију Републике Српске. Прокламовани циљ инкорпорирања полицијских службеника не-српске националности у полицијске анаге у Републици Српској је био однос према удјелу не-српског становништва у Републици Српској према попису становништва из 1991. године.

Стварањем мултинационалне полиције (као један од европских стандарда) интеграцијом не-српског становништва у полицију Републике Српске кроз обуку на Полицијској академији, остваривао се про-

3 Наиме, разумљиво је да су ратне околности довеле до тога да су ентитетске полиције биле готово једнонационалне (Срби су преовлађивали у Полицији Републике Српске) или двонационалне (Бошњаци су преовлађивали у МУП-у Федерације БиХ, као и у већини кантоналних МУП-ова, док су Хрвати преовлађивали у мањем броју кантона, као и у дијелу локалних полицијских снага).

цес укључивања „мањина“ у полицијске снаге. Међутим, и један други процес укључивања „мањина“ у полицијске снаге је текао истовремено и паралелно са претходним, а односи се на повећавање броја жена као полицијских службеника.⁴ С обзиром на изузетно мали, па чак и занемарив број жена у Министарству, Полицијска академија Бања Лука је настојала да афирмише упис жена кадета на Полицијску академију.

АКТУЕЛНО СТАЊЕ И ТЕНДЕНЦИЈЕ СЕЛЕКЦИЈЕ И ПОЛИЦИЈСКЕ ОБУКЕ КАДЕТА НА ПОЛИЦИЈСКОЈ АКАДЕМИЈИ

У контексту анализирања кадрова у полицији, а поготово полицијске обуке тих кадрова као конститутивног елемента релевантног за афирмисање полицијске функције у друштву, свакако да се чини нужним и дати краћи осврт на актуелно стање селекције кандидата за кадете Полицијске академије, те сљедствено за будуће полицијске службенике.

То се чини са циљем да се на основу актуелног стања, те на основу искуства из претходног периода, укључујући и фактографски преглед, сагледа одређена тенденција за будући период која се чини релевантном за благовремено осмишљавање адекватне стратегије развоја кадровске политике управљања људским ресурсима у полицији.

Процес и критерији селекције кандидата за кадете Полицијске академије

Када је у питању селекција кандидата за кадете Полицијске академије Бања Лука, она почиње сагледавањем реалних потреба за бројем и структуром полицијских службеника за ближу перспективу, након чега се доноси одлука о утврђивању броја кадета који се примају на полицијску обуку. У складу са тим, расписује се конкурс за кандидате у којем се прецизира број кандидата који се примају, те општи (радноправни) и посебни услови које кандидати треба да задовољавају. Након окончања конкурса, приступа се селекцији кандидата која је регулисана Правилником о поступку селекције и избору кандидата за кадете полицијске обуке у Јединици за полицијску обуку – Полицијској

⁴ Наиме, непосредно након ратних дејстава, број жена у полицији је био занемарив. Број жена на курсевима полиције је такође био занемарив или их није ни било, док су ученици Средње школе унутрашњих послова Бања Лука били искључиво мушкарци. Одређени проценат женске популације као будућих полицајки се школовао на Вишој школи унутрашњих послова у Бањој Луци, али је и он био низак (до једне петине).

академији и Правилником о здравственим условима полицијских службеника и кандидата за пријем на рад и полицијску обуку у Министарству унутрашњих послова. Сходно наведеним правилницима, селекција будућих кандидата се састоји од љекарског прегледа (који, у ужем смислу, и не представља селекцију, већ провјеру да ли је кандидат у здравственом смислу способан за полицијску обуку и послове полицијског службеника), провјере моторичких способности кандидата, теста опште информисаности и интервјуа.

Како би приступили даљем процесу селекције, кандидати треба да буду здравствено способни за рад у Министарству. Стога се подвргавају љекарском прегледу сходно критеријумима који су прописани одредбама Правилника о здравственим условима полицијских службеника и кандидата за пријем на рад и полицијску обуку у Министарству унутрашњих послова. Љекарски преглед врши Завод за медицину рада и спорта. Разумљиво је да је љекарски преглед елиминаторног карактера, те да кандидат који није задовољио на љекарском прегледу не може да приступи даљем процесу селекције, нити може да заснује радни однос у Министарству у својству полицијског службеника, те тако не може ни да буде кадет Полицијске академије.⁵

Кандидати који задовоље параметре на љекарском прегледу приступају провјери моторичких способности. Провјера моторичких способности обухвата провјеру и оцјењивање тренутне физичке способности кандидата посматране и вредноване кроз сљедеће вјежбе: склекове, подизање трупа с партера, скок удаљ из мјеста, згиб на пречки, чучањ у мјесту са шипком, трчање 100 метара, трчање за 12 минута (тзв. Купер тест). Начин бодовања је децидно прописан критеријумима за спровођење поступка селекције, који чине саставни дио Правилника о поступку селекције и избору кандидата за кадете полицијске обуке у Јединици за полицијску обуку – Полицијској академији. Потребно је нагласити да је резултат испод 20 бодова елиминаторан, те кандидат који није освојио минимум толико бодова, не наставља селекцију. Исто тако, да би наставио селекцију, кандидат може да из било које од претходно наведених вјежби има само једну нулу, однос-

5 Изузетно, кадети који конкуришу за кадета за обуку за припадника Специјалне антитерористичке јединице, те који не испуне здравствене критерије за припаднике те јединице, могу да конкуришу за кадете који се оспособљавају за полицијске службенике опште надлежности, под условом, наравно, да испуњавају услове за рад на пословима и задацима полицијског службеника опште надлежности. То је могуће, с обзиром на то да здравствени критерији за рад на пословима и задацима припадника Специјалне антитерористичке јединице нису идентични здравственим критеријима за рад на пословима и задацима полицијског службеника опште надлежности. Стога и здравствени преглед кандидата за кадете који конкуришу за полицијску обуку за припаднике САЈ-а није идентичан, односно захтјевнији је од здравствених критерија које морају да задовоље кадети који конкуришу за полицијску обуку за припадника полиције опште надлежности.

но да није остварио минимум нужан за позитиван бод. Уколико има двије или више нула, односно уколико на двије или више вјезби није остварио нужан минимум, такође не задовољава нужан минимум да би наставио селекцију. Имајући у виду да кандидат на овом тесту може да освоји максимално 50% од свеукупног броја бодова, разумљиво је да им кандидати посвећују највише пажње у припреми за селекцију и полицијску обуку.

Сљедећи тест који се оцјењује је тест опште информисаности. Он се састоји од 30 питања која се рачунарски генеришу из базе од свеукупно 350 питања. Питања су углавном отвореног типа и кандидати ма су доступна на интернет страници Управе за полицијску обуку. Максимални број бодова које кандидати могу да добију на овом тесту је 20 бодова (20% од максималног броја бодова на селекцији). Тест опште информисаности није елиминаторног карактера, те кандидат који и не добије ни један бод на тесту, односно има мање од десет тачних одговора (што су ипак појединачни случајеви, те ово није примјетно у већем броју)⁶ наставља селекцију.

Последњи дио селекције јесте интервју. Интервју се обавља пред трочланом комисијом коју чине, по правилу, полицијски службеници и психолози. Примјењује се полустандардизовани интервју припремљен на основу података добијених из пријаве и резултата претходних тестирања. Максимални број бодова којим се кандидат оцјењује на интервјуу је 5, односно на интервјуу кандидат максимално може да добије 5% од свеукупног броја бодова.⁷ Уколико кандидат не задовољи на интервјуу, односно не добије ниједан бод, он се елиминише из даљег процеса селекције. Из наведеног произлази и да је интервју елиминационог карактера.

6 Међутим, примјетна је једна друга тенденција која је, на први поглед, нелогична. Наиме, листа питања из које се рачунарским системом (*E-moodle*) генеришу питања није велика (већ је наведено да се та листа састоји од 350 питања), питања се не мијењају за сваки конкурс, чак су и дуго година готово иста питања, па и поред таквих могућности да мотивисани и самодисциплиновани кандидати напамет науче питања, односно одговоре на питања и тако освоје максимум бодова на овом тесту, неријетко се дешава да им многи одговори буду нетачни, што директно указује на њихову (не)припремљеност и (не)мотивисаност, а индиректно указује и на (не)мотивисаност за полицијску обуку, те на успјех који ће том приликом показати, што се сљедствено одражава и на њихов ангажман у току службе као полицијских службеника.

7 Иако се сматра да је код интервјуа могућа и субјективност приликом оцјењивања, што нужно повлачи и могућност злоупотребе, па и корупције, чињењца је да се интервју ипак реализује сходно одређеним правилима струке. Такође, чланови комисије независно један од другог оцјењују кандидата, а просјек датих оцјена од стране три члана комисије чине оцјену (односно, број бодова) које је кандидат добио на интервјуу. Поред наведеног, како би се елиминисала и минимална могућност субјективног приступа (па и потенцијалне злоупотребе приликом оцјењивања), интервјуу по правилу присутује и члан комисије за избор. Потребно је поменути да је број бодова који кандидат може добити на интервјуу констатно смањиван измјенама и допунама правилника о селекцији, па је тако уназад десетак година смањен са 20 на актуелних максималних 5 бодова.

На крају селекције, сачињава се листа успјешности кандидата са свеукупним бројем бодова које је кандидат добио током селекције, укључујући у тај свеукупни резултат и његов средњешколски просјек. Наиме, успјех током четворогодишњег средњешколског образовања такође се вреднује приликом селекције кандидата, те кандидат по том основу може да освоји максимално 25%.

Са листе успјешности се бирају кандидати до броја кандидата колико се прима у класу и они се подвргавају провјери подобности за обављање полицијских послова. Уколико задовоље на провјери подобности, приступају полицијској обуци, а уколико не задовоље, полицијској обуци приступају кандидати који су сљедећи на реду на листи успјешности, под условом да задовоље критеријуме провјере подобности.

Уколико током полицијске обуке не задовоље исходе обуке који су дефинисани Наставним планом и програмом полицијске обуке, а провјеравају се и оцјењују сходно одредбама Правилника о оцјењивању кадета и полазника полицијске обуке, кандидат губи статус кадета, односно не окончава полицијску обуку.

Статистички преглед и тенденције процеса селекције кандидата за кадете Полицијске академије

Као што је претходно наведено, Полицијска академија је прву класу кадета уписала 1999. године, одмах по оснивању. За прве четири класе Полицијске академије, цјелокупан процес конкурисања и селекције је спроводио ИПТФ, након чега је то преузело Министарство, односно тадашња Управа за полицијско образовање.

У првој половини 2022. године, на Полицијској академији се реализује обука за кадете XXIV класе Полицијске академије (179 кадета) и за кадете X класе Полицијске академије за припаднике Специјалне антитерористичке јединице (7 кадета). Поред наведеног, приправнички рад у полицијским управама обављају кадети XXIII класе Полицијске академије (306 кадета) и кадети IX класе Полицијске академије за припаднике Специјалне антитерористичке јединице (18 кадета).

На сљедећој табели је приказан број кандидата који су конкурисали за класе Полицијске академије, те број примљених кадета, односно кадета који су успјешно окончали полицијску обуку на Полицијској академији, те засновали радни однос у Министарству као полицијски службеници са средњом стручном спремом.

Табела 1.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI	XXII	XXIII	XXIV
	класа полицијске обуке на Полицијској академији																							
Број кандидата								736	875	402	452	320	290	331	554	743	431	1026	853	1201	1245	1561	1282	690
Број кандидата који испуњавају услове					449	658	571	534	371	229	292	192	146	275	476	683	297	658	635	919	1197	1430	1155	651
Број примљених/уписаних кадета	76	56	73	120	122	105	125	81	50	52	62	25	40	23	22	32	19	131	226	333	322	328	308	179
Број кадета који су успјешно окончали полицијску обуку	61	55	68	117	118	103	120	79	48	49	58	25	39	23	22	32	19	131	224	322	316	326	308	179
																							Полицијска обука није	

Посматрајући наведене бројчане показатеље, могу се диференцирати одређени показатељи, па и констатовати одређене тенденције која би могле бити релевантне и за стратешко промишљање управљања људским ресурсима у полицији.

Када је у питању укупан број кандидата који конкуришу за полицијску обуку на Полицијској академији, примјетно је да је он неколико пута (па у одређеним годинама и преко десет пута) већи у односу на број кандидата који се примају у оквиру класе за полицијску обуку. Међутим, ипак је потребна детаљнија анализа која дјелимично (а у појединим сегментима и у великој мјери) оповргава овај закључак који би се извео пуким сагледавањем односа броја пријављених и примљених кандидата.

Примјетно је да од укупног броја кандидата дио њих не испуњава опште и посебне услове конкурса. Тај однос указује и на то да у посматраном периоду готово једна четвртина од укупног броја конкурисаних кандидата не испуњава опште и посебне услове, односно не подвргавају се процесу селекције. Штавише, у појединим класама, тај однос је прелазео и преко половине од укупног броја кандидата који су конкурисали. С друге стране, примјетно је да се то превасходно односи на прве класе у посматраном периоду, док је у задње вријеме процентуално ипак мање кандидата који су конкурисали, а да не испуњавају опште и посебне услове, међутим, и даље се тај проценат креће око 10%.

Исто тако, од укупног броја кандидата који испуњавају услове курса, из класе у класу је примјетно да их се дио и не појави на селекцији. Иако су разлози конкурисања, а неприступања селекцији непознати, чињеница је да то није занемарив број кандидата и да се и он креће преко 10% од броја кандидата који испуњавају услове.

Посматрајући досадашњи број кандидата који конкуришу на Полицијску академију по годинама и класама, примјетан је релативно уједначен тренд, са одређеним осцилацијама у броју кандидата, које дугорочно нису у паду. Међутим, интересантно је тај број конкурисаних кандидата, па чак и кандидата који испуњавају опште и посебне услове упоредити са једним другим податком, а то је број кандидата који се прима, односно који је примљен за обуку. Док је за прве класе (које су се оспособљавале на Полицијској академији почетком две хиљадитих) број примљених кандидата био релативно мали, поготово посматрано у односу на свеукупан број пријављених кандидата, дотле је тај исти број пријављених кандидата и данас готово исти или тек незнатно повећан, међутим, број кандидата који се примају је неколико пута, па чак и до пет пута већи. Наведено се може двојачко тумачити: са једне стране, интересовање за позив полицијског службеника не јењава (али се и не повећава) у млађој популацији, што је свакако афирмативно, међутим, исто тако се може и претпоставити да „база“ из које се регрутују будући полицијски службеници није више тако квалитетна, па ни квалитативна (као што је била у претходном периоду), што се свакако негативно одржава и на саму полицијску обуку, и на квалитет тако регрутованих (из тог процентуално малог узорка) будућих полицијских службеника.

Однос између кандидата који приступе селекцији и задовоље критерије селекције је по појединим годинама и испод половине. С друге стране, број кандидата који задовоље критерије селекције у односу на број кандидата који се примају за обуку је ипак за два до три пута више, међутим, примјетно је да се он све више смањује, поготово посљедњих година, тако да последњих неколико година број кандидата који су задовољили на критеријима селекције у односу на број који се прима на обуку није ни два пута више, што је свакако поражавајући податак, те индиректно указује на квалитативну, а и квантитативну базу из којих се врши регрутација за будуће полицијске службенике. Додуше, један од разлога за то је свакако и чињеница да је у задње вријеме примјетно да су класе бројније, док је, као што смо рекли, број кандидата који конкуришу реалтивно исти.

Из наведеног проистиче да се од укупног броја кандидата, тек око двије трећине, а понекад и мање, у суштини приступи селекцији, односно, у суштини, представља „базу“ из које се регрутују будући кадети, а потом и оспособљавају будући полицијски службеници. Тек ова бројка је релевантна за упоређивање са односом примљених кандидата, односно са бројем кандидата који се примају у оквиру класе. Наравно, чињеница је да се у моменту пријављивања кандидата не може ни сагледати стварни број кандидата који не испуњавају опште и посебне услове, а поготово број оних који су се пријавили на конкурс, испуњавају опште и посебне услове, а неће се појавити на селекцији.

Оно је што је поражавајуће јесте да готово двије петине кандидата који приступе процесу селекције не задовоље критерије који су прописани Правилником о поступку селекције и избору кандидата за кадете полицијске обуке у Јединици за полицијску обуку – Полицијској академији (критерије који се односе на љекарски преглед, критерији који се односе на моторичке способности, познавање опште информисаности и интервју). То је свакако алармантан податак, али и показатељ квалитативног садржаја „базе“ из које се регрутују будући полицијски службеници, свакако релевантнији од самог броја кандидата који конкуришу, односно који испуњавају опште и посебне услове конкурса.

За наведену анализу је свакако репрезентативно и релевантно да се дају одређени садржајнији подаци који се односе на податке из посљедњих година, и то најмање из два разлога. У првом реду, ти подаци су „свјежији“, односе се на конкурсе који су расписивани претходних година, те су свакако релевантнији за тенденцију за наредних неколико година, док се, са друге стране, односе на конкурсе који су се расписивали за већи број кандидата (док су се претходни, а поготово почетни конкурси расписивали и за неколико пута мање кандидата него што је то сада случај),⁸ а то ће бити тенденција и у наредном

⁸ Наиме, од 2016. године, промјеном одређених правних прописа којим је олакшано (повољније) пензионисање полицијских службеника, примјетан је тренд повећања одлазака у пензију старијих полицијских службеника. у релативно кратком периоду (од неколико година), на тај начин се пензионисало неколико стотина полицијских службеника, а чињеница је да ће се тај тренд и наставити. Сходно томе, те имајући у виду и друге облике прекидања радног односа полицијских службеника, у овом периоду је готово трећина полицијских службеника пензионисана (или ће се врло брзо пензионисати), што је свакако кадровски „удар“ на управљање људским ресурсима у полицији. То је условило и пријем нових полицијских службеника и убрзану обуку на Полицијској академији. Са једне стране, то се одвијало кроз пријем бројнијих класа за полицијску обуку, али и са паралелном обуком више класа у току године. Циљ је да се прво кадровски надомјести релативно велик број упражњених радних мјеста, али не на уштрб стручног, односно акционог потенцијала нових полицијских службеника. У том сегменту, полицијска обука на полицијској академији посебно долази до изражаја за будуће полицијске службенике.

периоду, имајући у виду кадровске потребе полиције.⁹ Поред тога, свакако је вриједно помена за ову анализу да је уназад пет-шест година (у оквиру које се посматра анализа) полицијску обуку завршило око 2000 кадета, што представља трећину полицијских службеника у Министарству. Уколико се овај тренд настави у наредном периоду, извјесно је да ће се наредних неколико година овај тренд наставити, те да ће број „нових“, релативно младих (и по старости, а поготово по искуству) полицијских службеника у Министарству премашити и половину од укупног броја полицијских службеника у Министарству унутрашњих послова Републике Српске.

Табела 2.

		XVIII	XIX	XX	XXI	XXII	XXIII	XXIV
		посљедње класе полицијске обуке на Полицијској академији						
Укупно конкурисало		1025	853	1301	1245	1561	1282	690
Испуњавају услове		658	635	919	1197	1430	1155	651
Свеукупан просјек средњошколског просјека свих кандидата који испуњавају услове		3,66	3,66	3,65	3,28	3,26	3,66	3,19
Није приступило селекцији		140	87	147	232	185	198	103
Није задовољио на селекцији	Критерији лекарског прегледа	166	128	199	226	212	215	99
	Критериј моторичких способности	65	54	50	80	323	297	174
	Интервју	0	0	0	0	0	1	1
	Укупно	231	182	249	306	535	513	274
Нису задовољили на провјери подобности		3	3	5	24	15	18	5
Укупно кандидата који су задовољили критерије селекције		284	366	523	635	680	444	274
Број примљених кандидата у класу		131	212	323	321	327	306	179

У погледу кандидата који се пријављују на конкурс, примјетно је повећање свеукупног броја кандидата што је свакако афирмативно, те указује на закључак да „интересовање за полицију“ не јењава међу млађом популацијом.¹⁰ Такође, примјетно је да се одржава тренд да не-

9 Прагећи развој кадровске политике у Министарству, поготово у односу на одлив кадрова из полиције (превасходно на основу пензионисања), примјетно је да ће се појачани тренд прекидања радног односа актуелних полицијских службеника наставити и у наредних неколико година, што ће неминовно условити, односно већ условљава и пријем нових полицијских службеника у службу, а прије тога свакако њихову обуку за рад.

10 Међутим, ни овај закључак се не би могао априори прихватити. Наиме, примјетно је да кандидати који се пријављују за полицијску обуку, односно за рад у полицији све више као разлог истичу одређене разлоге који јесу легални (обезбијеђена и сигурна егзистенција, релативно добри радни услови,

мали проценат кандидата не испуњава опште и посебне услове, али и да се одређени проценат кандидата уопште и не одазове позиву на селекцију. Стога, нешто више од половине до двије трећине од укупног броја пријављених, у суштини, чине „базу“ из које се регрутују будући полицијски службеници.

Оно што је свакако примјетно посљедњих година јесте процентуално значајно велик удио кандидата који приступи селекцији, међутим, не задовоље здравствене критерије, односно неки од критерија селекције. Наиме, таквих кандидата је у задње вријеме и преко двије петине од укупног броја који приступе селекцији.

Интересантан је и преглед сегмената које кандидати не задовоље. Наиме, око четвртина од укупног броја кандидата који приступе процесу селекције не испуњавају здравствене критерије, што је свакако алармантан податак, не само са полицијског аспекта, већ и за одређене области за које би било потребно реализовати даља, продубљена истраживања како би се он и квалитативно истражио. Свакако да би било интересантно и сагледати структуру здравствених прегледа како би се утврдило на којим сегментима кандидати не задовољавају тражене параметре, међутим, такви подаци, из разлога заштите личних података, нису доступни.

Иако наведени податак свакако није афирмативан, оно што је и даље алармантно јесте да готово тек нешто мало мање од претходног процента, односно око једне петине од укупног броја кандидата који приступе селекцији не задовољи минималне критерије на провјери физичких способности, те буду елиминисани из даљег процеса селекције.¹¹ Иако овај податак сам за себе поражавајући (да четвртина младих не успијевају да остваре скор у физичким способностима за које се не би могло рећи да су захтјевне, поготово имајући у виду доњу границу релевантну за успјешан резултат), додатно је поражавајуће и да се то односи на кандидате који конкуришу за полицијску обуку (с об-

могућност заснивања радног односа у релативно скоријем периоду, сталан радни однос...), међутим, тешко се могу подвести под оне разлоге који се односе на „идентификацију са полицијом као мисијом“, а који се чине легитимним и афирмативним за будући рад полицијских службеника. Непоистовјељивање са полицијском професијом, па и са својеврсним „плавим култом“ који се из ње црпи, свакако да многоме отежава рад полицијских службеника, са једне стране, док, са друге стране, дугорочно девалвира рад полицијског службеника јер он није мотивисан за рад у полицији из етичких, већ прагматичких, а убрзо и из чистих материјалних, односно материјалистичких разлога.

¹¹ Штавише, кандидата који не задовоље критерије моторичких способности свакако да је више од једне четвртине од укупног процента кандидата који приступе селекцији, с обзиром на то да се међу њима не рачунају и кандидати који претходно не задовоље здравствене критерије, те тако и не приступе провјери моторичких способности, с обзиром на то да претходно буду елиминисани. Додуше, могуће је да би и међу кандидатима који нису задовољили здравствене критерије било кандидата, можда и у процентуално значајном удјелу, који би задовољили критерије моторичке способности, међутим, изlišно је то прејудуцирати, имајући у виду да су здравствени критерији елиминаторни.

зиром на то да се у оквиру полицијске обуке кадети подвргавају провјери и тренингу одређених вјештина, након којих би требало да имају физичку оспособљеност која је на већем нивоу од оне која је минимална, али довољна за успјешан скор током селекције) и за који ће у будућности радити полицијски посао (посао који је динамичан и који у великој мјери одликује физичка предиспонираност или је бар таква перцепција међу грађанима, па и међу кандидатима који конкуришу за кадете). Из наведеног се стиче утисак да кандидати нити су мотивисани, нити су припремљени, а такође нису ни у већој мјери информисани о полицијској обуци, а поготово не о полицијској професији и обавезама и захтјевима који се пред њих стављају, како током полицијске обуке тако и током полицијског посла.

У задње вријеме је примјетно и да дио кандидата задовољи током процеса селекције, те и оствари задовољавајући скор на листи успјешности, међутим, не задовољи критерије провјере подобности за обављање полицијских послова. Иако проценат тих кандидата није велик, свакако је забрињавајуће, па и изненађујуће да се за полицијску обуку и за будући рад у полицији пријављују кандидати који знају да не испуњавају професионалне стандарде и да имају сметње релевантне за рад у полицији.

Уколико упоредимо укупан број пријављених кандидата, те број кандидата који задовоље критерије селекције, примјетно је да се то односи само на око 40% од укупног броја кандидата. У суштини, овај проценат представља и квалитативну и квантитативну „базу“ из које се врши регрутација, кроз листу успјешности, кандидата за полицијску обуку. Имајући у виду да се број кандидата који се примају на конкурс повећава, док је овај проценат релативно уједначен (око двије петине од укупног броја пријављених кандидата задовољи све критерије селекције), тенденција је да ће се релативно брзо број кандидата који задовоље на селекцији „приближити“ броју кандидата који се примају на полицијску обуку, а дугорочно се може прогнозировать и да ће он бити на истом нивоу или чак и испод! Наиме, већ сада је тенденција да преко 50% кандидата који задовоље током селекције буду примљени на полицијску обуку (с обзиром на то да је за тај број расписан конкурс), а примјетно је да се посљедњих година тај однос чак и повећава, односно све мање је кандидата који задовоље процес селекције, а да не буду примљени.

На крају је битно елаборирати и један податак који се не односи толико на селекцију, колико на саму полицијску обуку, а то је однос између броја примљених кандидата (кадета) на полицијску обуку и броја

кадета који су успјешно окончали полицијску обуку на Полицијској академији и засновали радни однос као полицијски службеници након успјешног окончања полицијске обуке. Посматрајући број примљених кадета на полицијску обуку и број кадета који су са успјехом окончали полицијску обуку, примјетно је да те бројке нису подударне, односно да нису сви кадети који су примљени на полицијску обуку ту обуку успјешно окончали. Разлога за то је више.

У почетку су ти кадети (кадети који су примљени на полицијску обуку, али је нису са успјехом окончали) углавном напуштали полицијску обуку из одређених приватних или других разлога, а неколико кадета полицијску обуку нису окончали из дисциплинских разлога (због нарушене дисциплине изречена им је мјера прекидања полицијске обуке). Међутим, у задње вријеме је примјетно да неколико кадета (иако је, у односу на број кадета у оквиру класе, тај проценат кадета незнатан, ипак се ради о незанемарљивој бројци) полицијску обуку не окончава зато што не задовоље захтјеве и исходе који проистичу из полицијске обуке. Чак, ни на поправном испиту не успију да покажу минимум знања, вјештина и стручних компетенција релевантних и нужних за успјешно окончање полицијске обуке. Иако је овај проблем мултидимензионалан и не треба га априори посматрати кроз један фактор, чињеница је да, поред мотивисаности, свакако фактор релевантан за, бар површну анализу, јесте и средњошколски успјех кандидата који се пријављују и који се подвргавају полицијској обуци на Полицијској академији.

На претходној табели је представљено да се средњошколски успјех свих кандидата који испуњавају услове за селекцију креће испод 3,5, што је само по себи неафирмативно за садржај, ток, динамику и очекиване исходе полицијске обуке. Надаље, примјетно је да је и тенденција ка смањењу просјека средњешколског успјеха током посматраних година.¹² Иако је успјех у току средњошколског образовања само један од параметара релевантан за афирмативно окончање полицијске обуке (иако несумњиво међу значајнијим, ако не и најзначајнији), чињеница је да му се у току селекције (посматрано кроз свеукупан процен-

¹² Иако то није примјетно у представљеним подацима, битно је напоменути да је један од посебних услова за конкурсисање за кадете на Полицијску академију био и услов да успјех из средње школе, свеукупно посматрано за четири године, не може да буде испод 3,00. С обзиром на то да је било примјетно да се број кандидата који конкуришу на Полицијску академију са годинама смањује, те да дио кандидата који имају жељу и мотивацију за конкурсисање не испуњава овај услов, измјенама правилника је овај посебни услов избрисан, те је и то дјелимично условило већи број укупног броја кандидата који су конкурисали. Међутим, тешко се може констатовати да је из овако добијеног „квантитета добијен и квалитет“, што дугорочно може и да дерогира квалитет и сам садржај како полицијске обуке, тако и професионалности, стручности и оспособљености полицијских службеника.

туални удио бодова који се добијају на основу њега),¹³ не придаје велика (а поготово не примарна) пажња, што индиректно утиче и на успјех које кадети остваре током полицијске обуке.

УМЈЕСТО ЗАКЉУЧКА

Полицијско школство је настало и развијало се укорак са Министарством унутрашњих послова Републике Српске, а имајући у виду да је Министарство настало и развијало се са Републиком Српском, чињеница да је полицијско школство у Републици Српској настало и развијало се са њом свакако је чињеница на коју и Министарство и полицијски службеници могу бити поносни.

Клица полицијског школства Републике Српске је свакако Средња школа унутрашњих послова Бања Лука која је наставила са радом у ратним околностима. Један од практичних, али и дугорочних циљева је био и да се у ратним околностима, али и за мирнодопски период обезбиједи стручан, школован кадар који ће адекватно моћи да одговори тадашњим и будућим безбједносним изазовима који се пред полицију постављају. Иако је несумљиво, усљед ратних дејстава, већи број полицајаца у редове Министарства регрутован на дуге начине, чињеница је да се школовањем ученика за будуће полицајце у средњој школи обезбјеђивао релевантан и референтан кадар за Министарство у дугорочном периоду. И у послјератном периоду, иако смањеним капацитетом, прилив полицајаца у Министарство је настављен путем курсева и на друге начине, међутим, школовање ученика у оквиру Средње школе унутрашњих послова се наставило са мисијом обезбјеђивања

13 Више је разлога због којих ни успјех постигнут у току средњешколског образовања не би требало да има примарни, а поготово не преовлађујући утицај на селекцију, а потом на полицијску обуку кадета. У првом реду, у току селекције, а потом и кроз полицијску обуку, примјетно је да је и успјех постигнут у средњој школи (посматран кроз оцјене) крајње релативизиран и субјективизован, да код кандидата који су средњу школу завршили у мањим мјестима преовлађује бољи успјех, кандидати који су завршили средње техничке школе имају лошији успјех... Надаље, условно се не могу поистовијетити ни исто вредновати идентични нумерички успјеси кандидата из гимназије и неке друге средње школе, док је, са друге стране, примјетно да кандидати који су ванредно завршили средњу школу (којих у једном периоду није био мали проценат) имају бољи просјек у односу на кандидате који су редовно завршили средњу школу. На крају, кандидати који су (редовно или ванредно) завршили средње приватне школе су имали бољи успјех у односу на друге кандидате. Наведени, али и други разлози су условили да се измјенама и допунама умањи утицај средњешколског просјека на свеукупан скор које кандидат оствари током селекције, што је свакако оправдано, међутим, чињеница је да је то условило испољавање одређених проблема током полицијске обуке, односно претходно наведене разлоге који су довели до смањења утицаја средњешколског успјеха на свеукупан скор приликом селекције није елиминисало, него их је само пролонгирало до полицијске обуке гдје се они испољавају у садржајнијем капацитету.

базе кадра који ће дугорочно и стручно да одговори безбједносним изазовима.

Укидањем Средње школе унутрашњих послова, ту улогу је на себе преузела новооснована Полицијска академија. Она је истовремено преузела на себе улогу и центра из којег ће се вршити едукација свих полицијских службеника (стручна и специјалистичка обука). Поред наведеног, Полицијска академија је имала и улогу интеграције полицајаца других националности у редове полиције, а врло брзо и интеграцију жена у редове полиције, што је довело у релативно скоријем периоду до повећања броја жена и припадника других националности у редовима полиције.

С обзиром на чињеницу да је у вријеме настанка Полицијске академије Министарство имало релативно задовољавајућу кадровску попуњеност, циљ полицијске обуке није био обука великог броја нових полицијских службеника како би што прије попунили кадровску упражњеност, већ интеграција лица других националности и жена у редове полиције. Тај тренд је примјетан у првој деценији и по рада Полицијске академије и он је релативно уравнотежен. Наравно, иако примарна, ово није била и једина улога Полицијске академије у Министарству.

Овај релативно уједначен тренд броја кадета који током године похађају обуку на Полицијској академији је окончан половином прошле деценије јер је Министарство релативно брзо и у релативно краћем периоду исказало потребе да се попуни текући, а поготово прејудиирани (убрзани) одлив полицијских службеника по разним основама из Министарства (пензионисање по знатно повољнијим условима од дотадашњих). То је Полицијску академију ставило у једну нову улогу: реализација полицијске обуке за далеко већи број полицијских службеника са релативно истим ресурсима, често и у краћем периоду од уобичајеног колико је трајала полиција обука (имајући у виду потребе на терену за новим полицијским службеницима). Такође, полицијска обука се реализовала и за више класа упоредо, што је додатно усложњавало и исцрпљивало ресурсе. Уз то је требало одржати, а у појединим сегментима и унаприједити квалитет полицијске обуке, поготово имајући у виду нове безбједносне ризике који се стављају пред полицију.

Резултат тога је да је уназад пет-шест година Министарство изузетно подмлађено, те да је у том периоду Полицијска академија обучила дупло више полицијских службеника него у претходних деценију и по постојања. Ова тенденција ће се наставити и у наредном периоду, што

је свакако изазов који се ставља пред Полицијску академију. Потребно је нагласити да повећани обим и структура полицијске обуке не смије да иде на уштрб крајњих резултата који се желе постићи током полицијске обуке, а то су обучен и компетентан полицијски службеник.

Иако су изазови на том плану примјетни и присутни, често и изван могућности дјеловања саме Полицијске академије, па и Министарства у цјелини (смањење заинтересованих кандидата, повећање броја кандидата који се примају на полицијску обуку, слабији „улазни фактор“ кандидата који буду примљени, генерално лошија мотивисаност кандидата, незаинтересованост за дугорочнији рад у полицији...), чињеница је да они утичу на квалитет и садржај полицијске обуке, али не смију да утичу на резултате који се добијају окончањем полицијске обуке. Одговорност на томе имају, поред самих кадета, и запослени на Полицијској академији, али и Министарство у цјелини.

Уколико се од тога одступи ради добијања краткорочних резултата, и то ограниченог дмета, посљедице ће се испољити дугорочно и биће их тешко, чак и немогуће анулирати. Полицијска обука на Полицијској академији је ефикасан метод да се уопште предуприједи ти потенцијални негативни ефекти у перспективи.

Стога, нужно је увијек потенцирати и афирмисати став да је полицијска обука конститутивни елеменат полицијског службеника и Министарства у цјелини – уколико она није на одговарајућем нивоу, ни сам полицијски службеник, а сљедствено ни Министарство неће ни краткорочно ни у перспективи моћи адекватно да одговоре задацима који се пред њих постављају.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Даничић, М. (2002). *Школски центар полиције МУП-а Републике Српске у функцији образовања, реформе, демократизације и успостављања мултиетничности полиције*. Бања Лука: Виша школа унутрашњих послова,
2. Јовичић, Д. (2005). *Улога полиције Републике Српске у имплементацији Дејтонског мировног споразума*. Бања Лука: Висока школа унутрашњих послова,
3. Миладиновић, А., Миросавић Т., Марковић, Д., (2017). *Мјесто и улога Средње школе унутрашњих послова Бања Лука и Полицијске академије Бања Лука у полицијском школству Републике Српске*. Бања Лука: Министарство унутрашњих послова Републике Српске,
4. Šikman, M., Amidžić, G. (2011). *Development of the Police Education in the Republic of Srpska*, Beograd: Kriminalističko-policijska akademija,

5. Правилник о поступку селекције и избору кандидата за кадете полицијске обуке у Јединици за полицијску обуку – Полицијској академији (Службени гласник Републике Српске број 20/21),
6. Правилник о здравственим условима полицијских службеника и кандидата за пријем на рад и полицијску обуку у Министарству унутрашњих послова (Службени гласник Републике Српске број 87/21).

DEVELOPMENT OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF SRPSKA IN THE CONTEXT OF POLICE TRAINING OF CADETS OF THE POLICE ACADEMY - HISTORY, CURRENT SITUATION AND TENDENCIES

Aleksandar Miladinovic MA¹⁴

Abstract: The paper gives an overview of the police training of cadets who are being trained at the Police Academy in Banja Luka for police officers of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Srpska. In addition to the necessary historical framework, and the institutional and normative aspect of police training within the Ministry, the importance of training for fulfilling the mission of the Ministry is especially pointed out. It also points out certain contents relevant to police training, as well as certain implications of training on the work and results of the Ministry. A special segment of the work is a review of the current state of police training at the Police Academy in Banja Luka, and the trends that are noticeable and may be relevant for the coming period, and as such necessary for strategic consideration of personnel policy in the Ministry. Through the work goes the idea that police training of (future) police officers is necessary and basic for managing human resources in the police, but also that it is not given (too) much attention, which can certainly have negative implications in the future.

Keywords: police training, Police Academy, cadets, professional training, police skills, police officer competencies ...

¹⁴ Ministry of Internal Affairs of the Republic of Srpska, e-mail: aaleksandarbl@yahoo.com

